

Novák se chopil práce s příznačnou akribií a věnoval jí téměř patnáct let svého života. Výsledkem tohoto záměru je dílo, které je ve slovanské lexikografii dosud ojedinelé: jiné slovanské národy rusko-jinojazyčný slovník v tak velkém rozsahu nemají. Kdo nemá povědomí o lexikografii, popřípadě chápe ji jen jako svého druhu řemeslnou práci, dovede si stěží představit, o jak úmornou, vyčerpávající a intelektuálně i časově náročnou činnost šlo (viz o tom např. Novákovu stať *K ekvivalentu v překladovém slovníku rusko-českém*, sb. Studie ze slovanské jazykovědy, P. 1958, s. 359). Přičteme-li k tomu ještě rozsáhlý (časem až třicetihodinový) pedagogický úvazek na obou tehdejších moravských univerzitách, brněnské a olomoucké, kde B. Novák konal řadu let přednášky a semináře z ruské normativní a historické mluvnice, je pochopitelné a je třeba toho jen litovat, že výtěžky dlouholeté činnosti, jichž využívají se samozřejmější generace, nemohl pro své časové zaneprázdnění uložit v hojnější míře do individuálních studií.

Novákův odborný zájem se v dalších letech zaměřoval na historii slavistiky a rusistiky. Jako pamětník začátků Masarykovy univerzity zanechal nám však i cenné informace v statích *Slovanská jazykověda na filozofické fakultě v Brně* (SP FFBU A 6/ 1958), *Předválečná jazykovědná rusistika na čl. univerzitách* (Čs. rusistika 1968/5) a n. j. V jeho pozůstalosti lze najít řadu zajímavých dokumentů spjatých s vývojem univerzity v dvacátých i pozdějších letech.

Výrazem Novákova těsného sepětí s osudy fakulty a univerzity se stalo i to, že byl dvakrát zvolen do akademických funkcí: jednou jako proděkan, podruhé jako děkan. Vzhledem k tomu, že šlo o přelom šedesátých a sedmdesátých let, mohou mít současní na zaměření této činnosti různé názory; je však třeba ocenit Novákovu odpovědnost, rozvážnost, osobní takt i odvalu, s níž přistupoval k řešení závažných a mnohdy ožehavých personálních otázek a v níž se nezřídká setkával i s nevolí či kritikou řídících orgánů. Stěží se dnes pravděpodobně najde někdo, kdo by možnou osobní nepřízeň nebo postih připisoval právě

příčině B. Nováka. Podobně se mu i v vedení katedry, jehož se ujal po F. Wollmanovi již v roce 1959, podařilo překonat mnohé administrativní i personální potíže, plynoucí z původního nedostatku vysokoškolských tradic v oboru a z celkové pozdější situace. Ve všech obdobích jeho činnosti se výrazně projevovaly jeho pracovní i lidské vlastnosti: snaha o uvážlivé a věcné posouzení každého problému, přátelský a neformální vztah ke kolegům i studentům, pochopení pro jejich osudy a nesnáze i naprostá osobní nezištnost.

Nám, kteří jsme zažili působení B. Nováka jako studentů a později jako jeho mladší spolupracovníků, zůstane trvale v mysli jeho optimismus a humor, s nímž dovedl překonávat řadu svízelných životních situací. Nevymizí nám z paměti jeho pozoruhodné historky, jimiž mládeži přibližoval se znalostí pamětníka a s vtipem jemu vlastním postavy i figurky brněnského kulturního života předválečných let, úctyhodné osobnosti naši i zahraniční slavistiky a v neposlední řadě i významné události z dějin železnice, ke které měl důvěrný vztah jako syn přednosty stanice na důležité trati. Zbývá nám jen litovat, že náš pamětník už tak dávno a bohužel nenávratně opustil.

S. ŽAŽA

JUDr. Radoslav Vaníček (4. 7. 1910 – 10. 1. 2002)

Více než před rokem, dne 10. ledna 2002, zemřel v Brně jeden z vynikajících absolventů Masarykovy univerzity, erudovaný právník a oblíbený vysokoškolský učitel JUDr. Radoslav Vaníček. I když se narodil v Praze (4. července 1910), pocházel z venkovského prostředí – kořeny jeho rodu z otcovy strany sahají do Jablonného nad Orlicí. Vystudoval reálku v Lipníku nad Bečvou, jeho studijní zájmy však směřovaly do oblasti humanitních věd. Na Masarykově univerzitě navštěvoval přednášky na fakultě lékařské, filozofické a právnické, poněvadž usiloval o co nejvšestrannější vzdělání. Nakonec se však rozhodl pro stu-

dium na právnické fakultě, kterou absolvoval v první polovině třicátých let. Na této fakultě na mladého studenta nejvíce zapůsobili František Čáda a František Weyr. Z ostatních profesorů Masarykovy univerzity to byl vynikající klasický filolog František Novotný a zakladatelská postava moderní československé sociologie – Inocenc Arnošt Bláha, s nimiž Radoslava Vaníčka pojilo celoživotní přátelství.

Od svých vysokoškolských let až do stáří se JUDr. Radoslav Vaníček věnoval tělovýchově a sportu, především lehké atletice a později horolezectví. Ve sportovních soutěžích mezi brněnskou Univerzitou a Technikou velmi úspěšně reprezentoval Masarykovu univerzitu v běhu na 200, 400 a 800 metrů. Dosáhl v těchto disciplínách vrcholných výkonů a jako československý reprezentant se v roce 1937 zúčastnil mezinárodních studentských her v Paříži. Jeho sportovní nadšení nebylo výrazem omezené jednostrannosti, nýbrž patřilo k antickému ideálu *kalokagathie*, jež usilovala o výchovu fyzicky, duševně a především morálně zdatného člověka a spojovala v sobě uskutečňování ideálů dobra, krásy a spravedlnosti.

Jako právník se JUDr. Radoslav Vaníček uplatnil profesně v Jednotném svazu českých zemědělců. Druhá světová válka zasáhla významně i do jeho života. Byl neokázalým, ale rozhodným vlastencem, demokratem a odpůrcem všech totalitních systémů. A tak se za nacistické okupace aktivně účastnil odboje, za který se mu dostalo oficiálního uznání.

Jeho vyvážený a kritický světový názor vylučoval příklon k jakékoliv jednostrannosti, nemírnosti, fanatismu, a právě proto zastával ideály humanitní s požadavky na poctivou práci a sociální spravedlnost. V tomto smyslu se uplatňoval i jako publicista v sociálně demokratickém tisku. Velmi aktivně se zúčastnil přípravných prací pro Československou společnost pro Spojené národy, jež byla iniciována tehdejším ministrem zahraničí Janem Masarykem. Podařilo se mu po válce získat stipendium ke studijnímu pobytu na *London School of Economics and Political Science* u proslulého britského sociologa a labouristického

politiky Harolda Laskiho, který si bystrého československého posluchače pro jeho zralost úsudku velmi oblíbil.

Za svého pobytu v Británii podnikl cestu k proslulému švýcarskému lékaři a psychologovi Carlu Gustavu Jungovi a dvakrát se s ním jako patrně jediný Čech setkal v jeho domě v Küsnachtu u Curychu. Seznámil se velmi důkladně s Jungovou analytickou psychologií, zejména pak s jeho typologií a aplikoval ji tvořivě na palčivé otázky moderních dějin v době, kdy naše akademická psychologie měla o Jungovi jen obrysové představy a v důsledku totalitních poměrů byl pro ni nepřijatelný.

Když se vrátil z Anglie do vlasti, ve které mezitím zavládla komunistická totalita, tvořivě na základě Jungovy typologie analyzoval v odvážné a rozsáhlé samizdatové práci nazvané *Od Marxovy dialektiky ke komunistické despotii* osobnost a učení Karla Marxe i politickou praxi z něho odvozovanou a uskutečňovanou nejprve v Sovětském svazu a následně pak v tzv. lidových demokraciích. Byl to úkol, který si předsevzal při loučení se svým učitelem Haroldem Laskim a který mohl pro nepřízeň doby splnit jen zčásti. Ve zmíněné práci se již v letech 1950-1951, kdy za pouhé vyslovení myšlenky protivící se vládnoucí totalitě hrozilo mnohaleté vězení nebo dokonce trest smrti, dopracoval k vědeckým závěrům, k nimž vědci ve svobodném světě dospěli teprve s velkým zpožděním. Přesvědčivě předpověděl, že společenský systém, jenž neodpovídá lidské přirozenosti, zejména duševním a duchovním předpokladům člověka, nutně zanikne: „Marxův filozofický fragment komunismu se ničí postupně sám, podléháje vlastnímu rozkladu, jako každý neúplný, a proto života neschopný organismus, hynoucí nedostatkem částí k životu nezbytných.“ (Citovaná práce, s. 264). Toto dílo zůstává i s odstupem času cenné a je dokladem, že i v době kruté totality a vlády „ismů“ povýšeného na náboženství existovali u nás lidé se zdravým rozumem, kteří se nenechali zlomit poměry, uchovali si mravnost a kritičnost, nepropadli pomatenému duchu doby, zůstali věrni hodnotám a ideálům, a viděli jasně do budoucna.

Česká společnost pro analytickou psychologii – stejně jako Collegium Jungianum Brunense, jehož činnosti se JUDr. Radoslav Vaníček účastnil – vysoce ocenila tuto jeho tvůrčí práci spojenou s mimořádnou osobní statečností a udělila mu v roce 2000 čestné členství jako dodatečný výraz své úcty a uznání.

Na počátku padesátých let JUDr. Radoslav Vaníček působil krátce v jednom z pražských ústavů Československé akademie věd, ale pro ideologicky vypjaté a nebezpečné ovzduší se vrátil k rodičům a přibuzným do Brna, kde pracoval a žil až do své smrti. Jistý čas se podílel na rozvoji Vědecko-technické společnosti, kde se bývával zejména právní problematikou patentů a vynálezů. V letech 1959-1976 působil na Vysokém učení technickém v Brně. Dne 1. ledna 1959 nastoupil na děkanát tehdejší Fakulty energetické jako pracovník pro agendu pedagogickou a vědeckou. Od podzimu roku 1959 se jeho působštěm stala nově zřízená Fakulta strojní, kde měl na starosti tutéž agendu a kde se stal vedoucím studijního oddělení. Současně externě přednášel některé předměty (například Vybrané stati z československého práva, Ekonomika zahraničního obchodu, Organizace zahraničního obchodu, Patentní právo) posluchačům Fakulty strojní a Fakulty elektrotechnické. Dnem 1. února 1963 byl ustanoven odborným asistentem katedry ekonomiky, organizace a plánování průmyslových podniků (později katedry ekonomiky a řízení strojírenské výroby) Fakulty strojní VUT v Brně. Na této katedře poté působil až do odchodu do důchodu dne 29. února 1976.

Jako vysokoškolský učitel byl svými studenty milován, neboť i v dobách ideologické strnulosti si uchovával otevřenost, snažil se studentům zprostředkovat solidní poznání a byl jim příkladem svým účastným zájmem o problémy jednotlivce i současného lidstva a zejména pak svou ušlechtilostí a noblesou. Měl řadu plánů, z nichž mohl pro nepřízeň doby uskutečnit jen část. Přes výbornou znalost ruštiny se mu například nepodařilo dostat se do Sovětského svazu a seznámit se na místě se společenskou skutečností v zemi, v níž byly ideje marxisticko-leninské totality aplikovány

nejdrakoničtěji. A tak zůstalo jen u první části jím zamýšlené trilogie.

S JUDr. Jaroslavem Vaníčkem odešel ušlechtilý zjev naší republikánské inteligence, která vzešla mnohdy ze skrovných poměrů, rostla vlastním úsilím v politicky a hospodářsky nesnadných, ale kulturně příznivých podmínkách třicátých let první republiky. Vyznačoval se vysokou odbornou kvalifikací, vynikajícím celkovým rozhledem i všeobecnou kulturní úrovní, mravní pevností a neokázalým vlastenectvím, které bylo podrobeno za nacistické okupace a pak v komunistické totalitě zkouškám, které neměly v celé naší dosavadní historii obdoby. V těchto zkouškách časů však mravně obstál. Dějiny daly za pravdu hodnotám a ideálům, o něž usiloval a jež patřily k samému jádru jeho bytosti.

K. PLOCEK

Slavista Jiří Krstýnek

Mám neustále před sebou stejný obraz: usměvavý pán, humorně naladěný životní optimista, vždy přátelský a ke všem uctivý (zejména k ženám).

Doc. PhDr. Jiří Krstýnek, CSc., se narodil 16. ledna 1913 v Ostravě-Michálkovicích, vystudoval na Filozofické fakultě v Brně v letech 1932-1937 češtinu a němčinu: mezi svými učiteli uváděl F. Wollmana, A. Nováka, B. Havránka, F. Trávníčka, A. Beera a J. Krejčího. Po absolutoriu působil až do roku 1954 na různých středních a odborných školách, v roce 1954 přešel na Filozofickou fakultu jako odborný asistent tehdejší katedry slavistiky. Zde se začíná odvíjet životní dráha polonisty a slavisty v širokém slova smyslu: v letech 1956 a 1963 se zúčastnil kurzu pro zahraniční slavisty ve Varšavě, v roce 1956 byl na letním semináři v Sofii, později v Jugoslávii, Bratislavě a opět v Sofii.

Dávno před Dionýzem Ďurišinem věděl, co je to meziliterárnost a snad i „osobitné meziliterárne spoločenstvá“ – musel na podobné jevy narazit při zkoumání regionální literární tvorby na Moravě a ve Slezsku. Jeho orientace byla v zásadě dvojí: slovanská literární komparatistika, v níž byl